

براندو، شوخ تر و شیطان تر

چنگیز جلیوند به جای پل نیومن

چاپ شده در : ماهنامه سینمایی فیلم ویژه نامه روز ملی سینما

زمان انتشار : ۲۱ شهریور ماه ۱۳۸۵

به گمانم با همین تیتراژ، کارم تمام و تکلیف، روشن است: بیش از هر چیز، این شباهت ظاهری پل نیومن به مارلون براندو بود که فقط به فاصله ی دو سه سال بعد از ورود براندو به سینما، این یکی را هم راه داد و پیش برد و تا دهه ۱۹۶۰، به شهرت و اعتبار رساند. ولی با وجود این شباهت و با وجود این که نیومن هم مثل براندو از پیروان متد اکتینگ بود، خاطره ی عمومی سینما روهای حرفه ای از بازی این دو و نقش هایشان، چندان به هم شبیه و نزدیک نیست. نیومن با لبخند آشنایی که چشم های رنگی سرشار از هوشش را هم خندان نشان می داد و هم مودی گری شیطنت آمیز بدون بدجنسی در آن موج می زد، عملاً شوخ و شنگ تر از براندوی متکبر به نظر می رسید؛ فرقی هم نمی کرد که این حالت در نقش های ماجراجو و آسمان جُلش در کنار رابرت ردفورد یا در بیلاردباز (رابرت راسن، ۱۹۶۴) باشد، یا در نقش های جدی و تلخی که در هاد (مارتین ریت، ۱۹۶۳) یا کسی آن بالا دوستم دارد (رابرت وایز، ۱۹۵۶) یا این اواخر، در جاده ای به پردیشن/ راهی به تباهی (سام مندس، ۲۰۰۲) به عهده داشت.

اگر بخواهیم لحن و الگوی کلی کار جلیوند در گفتن نقش های نیومن را با کارش بر روی چهره ی براندو مقایسه کنیم، درست به همان تفاوت های بین نقش و بازی نیومن با سلف افسانه ای اش می رسیم. همان صدا، کمی رهاتر و بی قیدتر و «ول» تر شده، دوز تودماغی اش پایین آمده، کلمات را گاه و به تناسب نقش - مثلاً در نیش (جرج روی هیل، ۱۹۷۵) - «گرد» تر می گوید و به هم می چسباند و مخفف می کند؛ و البته مثل خود نیومن و آن لبخندهایش، نوعی شیطنت و مودی گری و تمسخر و پوزخند در لحنش نهفته که حس کلی ما را نسبت به بازیگر، خیلی از حسی که به براندو و سلطه گری اش داشتیم، دور و جدا می کند. همه ی این خصوصیت ها را فقط با توجه دوباره به مدل صدای جلیوند در گفتن اسم شخصیت «بشکه ی مینه سوتا» (جکی گلیسون) در بیلاردباز می توانید پیدا کنید. اِدی تنددست/ نیومن، با شیطنت و تمسخری نه چندان آشکار، او را صدا می زند و جلیوند با همان «گرد» حرف زدن، آن قدر «ب» کلمه ی «بشکه» را شل و ول و بی قید پرتاب می کند که انگار می گوید «وُشکه!» وقتی لجاجت اِدی را در نپذیرفتن باخت می بینیم، باز می فهمیم که جلیوند به جای دوبله ی صرف، در اصل به شخصیت پردازی نزدیک شده است.